

ROLUL MASS-MEDIA NEMEDICALĂ ÎN ABORDAREA INFECȚIILOR NOSOCOMIALE DIN ROMÂNIA, ÎN PERIOADA 01 IANUARIE 2010-01 Iunie 2013

THE ROLE OF NON-MEDICAL MEDIA IN ADDRESSING NONMEDICAL NOSOCOMIAL INFECTIONS IN ROMANIA FROM 1 JANUARY 2010-01 JUNE 2013

Yvonne-Jeanette Popa, prof. univ.dr. Codruța Nemet, prof.univ.dr.Liliana Rogozea
Facultatea de Medicină, Universitatea „Transilvania” din Brașov
Autor corespondent: Yvonne-Jeanette Popa, *e-mail* yvonne.popa@yahoo.com

Abstract:

Nosocomial infections have been reported by the mass- media in 55 articles in 3 general information profile newspapers from the central media with nationwide spread and 2 very influential press institutions in Romania during the time period 1 January 2010 – 1 June 2013.

The articles were analysed regarding the narration of hospital-acquired infections, sources quoted by the journalists, the role of the perceived risk of infection by the population, public health measures, resistance to antibiotics, incidence and mortality of nosocomial infections.

Key-words: Mass media, Nosocomial infection, Public health, Risk communication, Antibioresistance

Introducere

Această cercetare a arătat că articolele din presă sunt foarte precise și corecte ca surse de informare asupra unor evenimente concrete, cazuri de infecții nosocomiale din spitalele din România. Aceste articole constituie o sursă de educare a populației. Mass-media nu ajută populația să participe activ la problemele de siguranță a pacienților în serviciile de sănătate publică ale spitalelor. Odată cu incidența crescută a infecțiilor nosocomiale în România și în lume, calcularea riscului și comunicarea acestuia devine un factor important al informării populației cu privire la situația din spitale.

Material și metodă

Au fost examinate pentru difuzarea „infecțiilor nosocomiale” trei ziare online cu un tiraj mare: „Adevărul”, „Jurnalul Național” și „Curierul Național” (considerate în mod obișnuit ca fiind o elită pe piața presei din România) și două agenții de presă: Agerpres și Mediafax (care sunt foarte influente și folosite ca surse citate pentru alte publicații).

Selectarea intervalului de timp pentru analiză

De la 1 ianuarie 2010 până la 1 iunie 2013 au fost studiate 55 de articole din presa națională, centrală. Colectarea datelor din acest

interval de timp s-a bazat pe arhivele online ale publicațiilor naționale și agențiilor, ele putând fi căutate în bazele lor de date.

Datele se bazează pe activitatea unor surse cheie de material de informații despre infecțiile nosocomiale: ziare din afara sferei științifice sau medicale. Publicațiile: „Adevărul”, „Jurnalul Național” și „Curierul Național” au un profil de ziare de informație generală, au o frecvență mare a aparițiilor (zilnică) și o răspândire la nivel național. Instituțiile de presă Agerpres și Mediafax sunt foarte influente în România. Articolele citate publicate între 2010-2013 având ca subiect infecțiile nosocomiale au fost identificate pe paginile oficiale de internet: www.mediafax.ro, www.agerpres.ro, www.jurnalul.ro, www.adevarul.ro și www.curierulnational.ro.

Aceste articole sunt mandatate pentru a arăta modul și gradul de difuzare pe care îl au subiecte medicale în presa nemedicală.

Fiecare informație a fost examinată după ce articolele/comunicatele de presă/interviurile au fost publicate online în presă.

Rezultatele cercetării

În acest studiu se prezintă o analiză a 55 de articole din publicațiile „Jurnalul Național”, „Adevărul” și „Curierul Național” cu răspândire națională, frecvență a publicării zilnică și profil

de „informații generale” potrivit sursei „mediaTRUST” care monitorizează presa scrisă din România și au fost analizate articolele de presă ale instituțiilor Agerpres și Mediafax.

Relatările despre infecțiile nosocomiale

Temele majore ale articolelor abordate de mass-media au fost diverse. Difuzarea în presă s-a axat în principal asupra mortalității datorate infecțiilor nosocomiale, instituțiile spitalelor fiind acuzate de lipsa de măsuri pentru a reduce rata acestora, persoane din conducerea spitalelor fiind acuzate.

De asemenea mass-media a abordat următoarele teme în relație cu infecțiile nosocomiale: rezistența la antibiotice, apelul Organizației Mondiale a Sănătății la cadrele medicale să acorde o atenție sporită igienei mâinilor, comisiile ministeriale și ale Direcțiilor de Sănătate Publică în cercetarea cauzelor care au condus la apariția cazurilor de infecții nosocomiale din spitale, rezultatele anchetelor epidemiologice și subraportarea infecțiilor nosocomiale de către medici.

Două articole din presa nemedicală s-au referit la studii științifice din presa medicală: studiul din publicația „Scientific American” despre microorganismele care trăiesc în simbioză cu organismul uman și studiul publicat de Organizația Mondială a Sănătății, care evaluează incidența infecțiilor nosocomiale pe plan mondial, ambele articole apărute în Agerpres.

Surse citate de jurnaliști

O analiză a surselor citate direct de jurnaliști a relevat că cele mai des citate surse au fost profesioniștii din domeniul sănătății: Ministrul Sănătății, reprezentanți ai Ministerului Sănătății și directorii Direcțiilor de Sănătate Publică iar cele mai puțin citate au fost membrii ai populației, rude ale victimelor infecțiilor nosocomiale.

Surse direct citate în articole	Număr de apariții	% din totalul surselor
Reprezentanți ai Ministerului Sănătății	15	23,08

Directorii Direcțiilor de Sănătate Publică	11	16,92
Ministrul Sănătății	10	15,38
Instituții de presă	5	7,69
Purtători de cuvânt ai spitalelor	5	7,69
Managerii spitalelor	4	6,15
Surse confidențiale	3	4,62
Șefi de clinică	2	3,08
Politicieni	2	3,08
Directori ai Institutului National pentru Studiul Genomului Uman	2	3,08
Publicații științifice	2	3,08
Lideri sindicali	1	1,54
Brancardier	1	1,54
Bodyguard	1	1,54
Persoane, rude cu pacienții	1	1,54
TOTAL	65	

Tabelul 1. Articole publicate din ianuarie 2010– iunie 2013 care conțin termenii “infecții nosocomiale” din surse citate direct în toate articolele

Cauze ale infecțiilor nosocomiale semnalate

Principala cauză semnalată a fost nerespectarea responsabilității personalului medical (culpa medicală). O alta cauză importantă semnalată a fost curățenia din spitale, starea de igienă a instituțiilor, reprezentând 11 (12,09%) din totalul cauzelor discutate.

Cauze semnalate de infecții nosocomiale	Număr de apariții	% din totalul surselor
Culpa medicală	15	16.48
Infecții postoperatorii	13	14.29
Curățenia din spitale	11	12.09
Managementul defectuos	8	8.79
Accesul crescut al vizitatorilor	7	7.69
Rezistența la antibiotice	5	5.49
Proceduri invazive nechirurgicale	4	4.40
Igiena personalului medical	4	4.40
Dosare penale	4	4.40
Igiena defectuoasă a pacienților	3	3.30

Țintele de sănătate guvernamentale	3	3.30
Materiale sanitare de proastă calitate	3	3.30
Reducerea numărului de paturi	2	2.20
Lipsa personalului medical specializat	2	2.20
Lipsa banilor (subfinanțarea sistemului sanitar)	2	2.20
Deficitul de cadre medicale	2	2.20
Abuzul de antibiotice	1	1.10
Fluxul mare de pacienți	1	1.10
Desființarea locurilor din spitale	1	1.10
TOTAL	91	

Tabelul 2. Articole publicate în perioada ianuarie 2010 – iunie 2013 ce conțin termenii „infecții nosocomiale” din cauze semnalate de infecții nosocomiale

Rolul percepției riscului asupra impactului economic al infecțiilor nosocomiale

Costurile directe ale serviciului de sănătate care vizează pacienții cu infecții nosocomiale este substanțial iar costurile indirecte sunt determinate de percepția populației asupra riscului de a contracta o infecție nosocomială și riscului asociat cu consecințele acestei infecții.

Numeroase aspecte ale îmbolnăvirii cu o infecție nosocomială duc la scăderea încrederii populației:

- Faptul că toți membrii populației care sunt spitalizați în decursul vieții lor au un potențial risc de a se îmbolnăvi.
- Faptul că consecințele infectării pacienților sunt percepute ca fiind foarte grave. Unele infecții duc la deces sau la sechele grave la un număr semnificativ de cazuri și aceasta provoacă indignarea populației.
- Lipsa măsurilor de prevenție implementate. Populația se simte vulnerabilă că nu poate controla expunerea la aceste infecții.
- Decesele ca urmare a infecțiilor nosocomiale succedate într-un interval relativ scurt de timp, apariția de noi cazuri care au urmat cazului inițial, reduc încrederea populației în măsurile

de sănătate publică.

- Când inițial nu se cunoaște identitatea patogenului implicat, modalitatea de infectare, consecințele bolii, gravitatea acesteia, eficiența tratamentului - toate acestea conduc la preluarea de către mass-media a unor mesaje contradictorii care duc la dezinformarea populației.
- Când nu se cunoaște gradul de eficiență a intervențiilor medicale în combaterea bolii sau măsurile luate pentru a reduce urmările grave ale infecției.
- Mass-media este un factor semnificativ prin credibilitatea surselor de informare ale acesteia, de determinare a nivelului riscului și a controlului infecțiilor intraspitalicești.

Măsurile de sănătate publică - Măsuri politice

Guvernul României a aprobat în 27 martie 2013 “Hotărârea privind derularea Programelor Naționale de Sănătate pentru 2013-2014”, incluzând ”Programul Național de Supraveghere și Control al Infecțiilor Nosocomiale și Monitorizare a utilizării antibioticelor și a antibioretistenței.”

Ghidul Național de Prevenție și Combatere a Infecțiilor Nosocomiale, elaborat la inițiativa doctorului Vasile Cepoi, ia în calcul riscul pe care-l presupun serviciile medicale în urma cărora sunt dobândite aceste infecții.

Ordinul Ministerului Sănătății specifică, că, fiecare unitate sanitară trebuie să dețină un “Serviciu de Prevenție și Combatere a Infecțiilor Nosocomiale” și că trebuie să urmeze procedurile specificate de ghiduri pentru a scădea indicatorii acestor infecții: incidența și mortalitatea.

Măsuri administrative

Prin coordonarea Ministerului Sănătății din România se asigură prin norme și ordine de ministru modul în care unitățile sanitare publice și private au obligația și responsabilitatea luării tuturor măsurilor pentru prevenția, controlul și combaterea infecțiilor nosocomiale.

Direcțiile de Sănătate Publică din teritorii au un rol important în semnalarea și luarea unor măsuri în privința cazurilor semnalate de mass-media și aduse la cunoștința opiniei publice.

Măsuri medicale de combatere a infecțiilor nosocomiale

Restricționarea deplasării persoanelor expuse la agentul transmisibil pe perioada de incubație, carantina, a fost urmată de anchete active ale persoanelor expuse.

Directorul Executiv al DSP Ialomița a declarat: „Sunt cinci copii infectați cu rotavirus. Medicii care au ajuns la spital, fiind trimiși de DSP, împreună cu personalul medical din secția spitalului, au hotărât, în cadrul anchetei declanșate, ca măsură epidemiologică secția să rămână în carantină”. [4]

În spitale se practică tratamentul de eradicare a portajului de patogeni la persoanele purtătoare. O altă măsură de combatere o asigură înlăturarea unui individ din personalul medical din acea secție, cunoscut ca fiind un rezervor de agent patogen. Persoanele purtătoare de agenți transmisibili trebuie izolate de indivizii susceptibili la infecție.

Dr. Tom Frieden, director al CDC este citat în „Jurnalul Național”: „Medicii, responsabilii spitalelor și sănătății publice trebuie să lucreze împreună fără să aștepte aplicarea strategiei CDC vizând detectarea și protejarea pacienților și să împiedice aceste infecții să se propage”. [5]

Dacă rezervoarele patogenilor transmisibili sunt neanimate - măsurile de combatere includ: înlăturarea alimentelor contaminate, a infuzatelor, loțiunilor de mâini, halatelor, stetoscoapelor, tensiometrelor și a obiectelor; depozitarea adecvată a deșeurilor medicale, controlul adecvat al apei menajere, distrugerea agentului patogen de pe suprafață de lucru prin metode chimice sau fizice, folosirea riguroasă a tehnicilor de asepzie în timpul procedurilor invazive.

Măsuri care au fost luate în spitalele din subordinea MTI (Ministerul Transporturilor și Infrastructurii) (inclusiv la spitalul CF2): „Organizarea foarte riguroasă a sterilizării din blocul operator din Secția de obstetrică-ginecologie dar și din celelalte secții, instruirea personalului medical privind procedurile de dezinsecție și sterilizare a instrumentelor, asigurarea controlului susținut asupra achiziției de materiale sanitare și dezinfectante”. [6]

Articole despre igiena mâinilor

Articolele fac referire la „un studiu care semnalează incidențele acestor infecții în

majoritatea țărilor, elaborat de OMS.”[8] Conform [1, 8] experții OMS spun „că răspunderea majoră pentru transmiterea infecțiilor nosocomiale revine cadrelor medicale, care nu respectă întotdeauna măsurile de igienă.” Potrivit experților citați: „În deosebi personalul medical încalcă reguli de igienă a mâinilor înainte de examinarea bolnavilor”. [1, 8].

Soluții ale măsurilor de combatere semnalate în presă

Majoritatea soluțiilor semnalate s-au referit la anchetele finalizate efectuate de Ministerul Sănătății în urma înființării unor comisii de evaluare.

Pe același loc s-au situat măsurile de dezinsecție a spitalelor, curățenia mediului spitalicesc având un rol important în reducerea infecțiilor nosocomiale cauzate de patogeni specifici.

Soluții de combatere semnalate	Număr de apariții	% din totalul surselor
Anchete ale comisiilor Ministerului Sănătății	16	12,03
Dezinsecția	16	12,03
Anchete ale comisiilor DSP	13	9,77
Analize de laborator ale probelor biologice	13	9,77
Închiderea secțiilor	12	9,02
Demiteri din funcție	11	8,27
Închiderea blocului operator	10	7,52
Sterilizarea	8	6,02
Tratamentul cu antibiotice (inclusiv profilaxia)	6	4,51
Limitarea numărului de operații	5	3,76
Protocolul de perfuzie	5	3,76
Spălatul pe mâini	5	3,76
Transferul cazurilor urgente	4	3,01
Limitarea accesului vizitatorilor	3	2,26
Controlul periodic al cadrelor medicale	2	1,50
Medicament nou	1	0,75
Izolarea secției	1	0,75
Prevenția prin vaccinare	1	0,75
Ghidurile din spital	1	0,75
TOTAL	133	

Tabelul 3. Articole publicate din ianuarie 2010-iunie 2013 care conțin termenii „infecții nosocomiale” din soluții semnalate de combatere a infecțiilor nosocomiale.

Articole care abordează rezistența la antibiotice

„Rezistența la antibiotice reprezintă o amenințare serioasă la adresa sănătății publice în întreaga lume, implicând metode mai elaborate, risc de mortalitate mai ridicat și resurse financiare adiționale” citează Agerpres declarația directorului DSP Amalia Fekete. [3].

„Infecțiile nosocomiale necesită o durată mai lungă de spitalizare, produc suferințe de durată, rezistența la antibiotice a germenilor patogeni, cheltuieli pentru pacienți și sistemele de sănătate și un risc ridicat de mortalitate”. [3]

Prescrierea exagerată de antibiotice, noncomplanța pacienților la tratament contribuie la incidența crescută a rezistenței la antibiotice. În articolul “Rezistența la antibiotice, o amenințare la adresa sănătății publice” este menționată „Ziua Europeană de Informare pentru Antibiotice, pentru informarea populației privind utilizarea corectă a antibioticelor”. [3]

Mass-media este un factor important în informarea riscului rezistenței la antibiotice deoarece populația își formează impresia despre importanța riscului din articole media. Este răspunderea ei să educe populația asupra riscului anibiorezistenței și să transmită acesteia opiniile specialiștilor în sănătate.

Incidența

Organizația Mondială a Sănătății (OMS) a comunicat că anual 4,5 milioane de pacienți din Europa și 1,7 milioane din SUA sunt afectați de infecții spitalicești. [7]

Centers for Disease Control (CDC) estimează că între 5% și 10% dintre pacienții internați au infecții nosocomiale anual.

Centrul European pentru Prevenirea și Controlul Bolilor (ECDC) estimează că 4.131.000 de pacienți se îmbolnăvesc anual și dobândesc 4.544.100 de episoade de infecții intraspitalicești.

„În 2009, 8583 de români au fost expuși unei noi infecții pe patul de spital”. ”Potrivit datelor furnizate de Ministerul Sănătății, Bucureștiul, Clujul și Iașul conduc într-un top al județelor cu cele mai multe infecții”. [2]

Morbiditatea, mortalitatea

Impactul asupra morbidității și

mortalității infecțiilor nosocomiale variază în funcție de tipul infecției.

„Infecțiile urinare sunt mai des întâlnite la populația din țările cu venit mai mare pe cap de locuitor. Infecțiile ce apar în urma actului chirurgical sunt mai frecvente în țările cu venit mai mic alocat sănătății pe cap de locuitor”. [7]

Concluzii și discuții

Din articolele de presă studiate în intervalul de timp 2010-2013 mass-media demonstrează că poate să pună în centrul atenției dovezile științifice medicale dar poate să propună și soluții corespunzătoare.

Contribuția profesioniștilor din domeniul medical la furnizarea informațiilor medicale citate în articole este sumară și datorită faptului că medicii nu sunt instruiți în comunicare.

Abordarea infecțiilor nosocomiale în mass-media poate fi privită ca o oportunitate pentru profesioniștii din domeniul medical să ofere populației noțiuni fundamentale cu privire la infecții, la riscuri, măsuri de prevenție și de combatere ale acestora și o cunoaștere mai profundă a infecțiilor nosocomiale și a problemei rezistenței la antibiotice.

Bibliografie

- [1.] Agerpres, 2012-05-08: « Fiecare al zecelea pacient infectat de medici: OMS face apel la doctori să se spele mai des pe mâini », <http://www.agerpres.ro/media/index.php/sanătate/item/120294-Fiecare-al-zecelea-pacient-infectat-de-medici-OMS-face-apel-la-doctori-să-se-spele-mai-des-pe-mâini.html>
- [2.] Agerpres, 2010-04-26, « Cele doua paciente au contactat germeni gram negativi în timpul manevrelor medicale », <http://www.agerpres.ro/media/index.php/sanate/item/5411-Cele-doua-paciente-au-contactat-germeni-gram-negativi-in-timpul-manevrelor-medicale.html>
- [3.] Agerpres, 2012-03-20, « Rezistența la antibiotice, o amenințare la adresa sănătății publice », <http://www.agerpres.ro/media/index.php/sanate/item/111994-Rezistenta-la-antibiotice-o-amenintare-la-adresa-santatii-publice.html>
- [4.] Autor neprecizat. Copii infectați cu Rotavirus într-un spital din Slobozia. Jurnalul.ro (Observator) [online] 10 ianuarie 2011 [cited 2 iunie 2013], <http://jurnalul.ro/stiri/observator/copii-infectati-cu-rotavirus-intr-un-spital-din-slobozia-564496.html>

- [5.] Autor neprecizat. UN NOU PERICOL AMENINȚĂ OMENIREA! Antibioticele cele mai puternice nu au efect, infecțiile sunt imposibil de tratat. Jurnalul. ro. (Observator)[online] 06 martie 2013.[cited 30 martie 2013], <http://jurnalul.ro/stiri/observator/un-nou-pericol-amenință-omenirea-antibioticele-cele-mai-puternice-nu-au-efect-infecțiile-sunt-imposibil-de-tratat-638434.html>
- [6.] Autor neprecizat. Conducerea administrativă a CF 2 va fi demisă. Jurnalul.ro (Sănătatea familiei)[online] 29 aprilie 2010[cited 30 martie 2013], <http://jurnalul.ro/viata-sanatoasa/sanatatea-familiei/conducerea-administrativa-a-cf-2-va-fi-demisa-542415.html>
- [7.] Bolocan V. Scandalul de la Maternitatea din Ploiești continuă Crima Organizată “caută” cadavrele a zeci de sugari declarați decedați. Curierulnațional.ro [online] 19 ianuarie 2010
- [8.] Marinovici M. Cu mâinile curate și în spitale! Jurnalul. Ro (Starea de sănătate) [online] 04 mai 2011 [cited 5 iunie 2013], available at: <http://jurnalul.ro/viața-sănătoasa/starea-de-sănătate/cu-mâinile-curate-ăi-în-spitale-577016.html>